

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ ТА ТЕХНІК ОСТЕОПАТИЧНОЇ МАНУАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

- Т. Шитіков, к. мед. н., ФОП
- ПП «Центр натуропатії та валеології», м. Дніпро

Актуальність. Використання методів остеопатичної медицини (ОМ), яка сформувалась в ІХХ сторіччі у США. (А.Т. Стілл) у фізичній реабілітаційній медицині (ФРМ), останнім часом, збільшується, як серед цивільних так і серед військових в Україні. Особливо це актуально під час визвольної війни, яку веде Україна та її збройні сили.

У цьому напрямку актуальна концепція активної та пасивної участі самого військового, які можна використовувати як методи ФРМ під час ротації та бойових дій. Існує світовий інтерес та позитивне ставлення до використання ОМ у військових. Міжнародний огляд ПРАКТИКИ ТА ПОЛІТИКИ ІНТЕГРАТИВНОЇ МЕДИЦИНИ в країнах НАТО, виданий у 2017 році може слугувати основою для розвитку так званого «мілітарі фітнесу». Ефективна і безпечна терапія з використанням ОМ офіційно впроваджена у військових системах НАТО, зокрема.

Метою статті є спроба сформулювати парадигму використання остеопатії у фізичній тактичній превентивній фізичній терапії (ФТТ) в польових умовах [1,2,3].

Матеріалом стало наше спостереження у 2015-2022 рр. за 145 особами, які брали участь у бойових діях. Нами використались такі методи ІМ, як традиційна китайська медицина, аюрведа та тибетська медицина, мануальна терапія, кінезіотерапія. Вояки ЗСУ, волонтери відчувають біль. Це не залежить від того, чи перебувають військові у стані війни або в мирний час під час ротації.

У реабілітації брали участь 145 осіб, віком 19-45 років (військовослужбовці ЗСУ) у 2015-2023 роках ми використовували: шкірно-міофасціальний релікс («техніка ТТТ» за Й. Фоссгрінном), постізометричну нейрон-м'язову релаксацію (ППР) обличчя та скальпу, шні, діафрагми, техніки деторзії твердої мозкової оболонки (В. Сатерлянд), мобілізація швів черепа по Гіхіну, маніпуляції на хребцевих рухових сегментів (К. Левіт), вісцеральні маніпуляції по Барралло [4,5,6]. Вибір технік ОМ визначався полівалентним характером впливу (психотропний, вегетотропний, аналгезуючий, трофічний, міорелаксируючий), безпечність при використанні. Для зниження тонічної напруги використовувались методи ІМ за класичними алгоритмами. Бійців навчали прийомам ППР для самостійного виконання процедур [7,8].

Реабілітація проводилась всім хворим у кількості від 3 до 8 сеансів на курс. Бійці проходили навчання самостійного виконання прийомів ППР, використан-

ня релізу за загальноприйнятою методою. Послідовність виконання реабілітаційної програми проводили за результатами мануального м'язового тестування за Дж. Гутхардом, принципами анатомічних ланцюгів за Т. Майерсом. Термін спостереження складав від 10 до 90 діб. Статистична обробка матеріалу проводилась у середовищі "Statistics for Windows 6.0".

Використання технік ОМ, кінезіології у $93,3 \pm 0,2$ % пацієнтів після проведеної реабілітації отримані позитивні ефекти, які підтверджені клінічно та інструментально.

Виявлена нормалізація церебральної гемоліквородинаміки, вегетативного гомеостазу, нормалізація тону м'язів, показників фізичної працездатності (боездатності), якості життя. Тривалість поліпшення становила від 8 міс. до 1 року в амбулаторних умовах. Вояки ЗСУ при цьому не припиняли тренувальний процес, що вельми важливо для підтримки їх рівня бойової підготовки.

Таким чином, посилаючись на власний досвід та міжнародні нормативні акти, вимоги до компетенції фахівців з ФРМ, протоколи лікування, багаторівневі підходи на рівні провайдерів та можливості проведення остеопатичних втручань, які мають відношення до військових ЗСУ, а також відповідні методи, рекомендуємо переглянути їх на предмет включення ОМ у моделі нових алгоритмів з надання превентивної реабілітаційної допомоги військовим. Такі методи широко обговорюються зараз з особливим акцентом на використанні (у минулому - практика козацьких «характерників») у військових системах охорони здоров'я - так звану превентивну фізичну тактичну терапію, або "military fitness" (мілітарі фітнес).

Література

1. George, S., Jackson, J.L. and Passamonti, M. Complementary and alternative medicine in a military primary care clinic: a 5-year cohort study. *Mil Med.* 2011 June;176(6):685-8.
2. Defense Health Agency. (2014) Integrative Medicine in the Military Health System Report to Congress (DHA) Washington, DC, USA: DHA. [Internet]. <http://health.mil/Reference-Center/Reports?ouerv=integrative+medicine>. Retrieved November 30, 2014.
3. Сучасна бойова травма: найчастіше бійці АТО страждають від поранення кінцівок та голови. Режим доступу: <http://galinfo.com.ua/news/185032.html>.
4. Cyriax J. Textbook of orthopedic medicine: Diagnosis of Soft Tissue Lesions, ed. - London, Bailliere, Tuidall, 1982, - Vol.1. - 231 p.
5. Lewit K. Manipulative therapy in rehabilitation of the motor system. - Butterworths, London, 1995, - 105 p.
6. Mullen, M. On total force fitness in war and peace. *Mil Med.* 2010;175(8):1.
7. Jonas, W., Deuster, P., O'Connor, F. and Macedonia, C. Total Force Fitness for the 21st Century A New Paradigm. *Mil Med.* 2010 August Suppl; 175:1-126.